

Björn Forssén, juris doktor, advokat, f.d. byrådirektör, Stockholm

Momsforskningen i Sverige – svenska språkets ställning

1 Inledning

Tidigare har jag skrivit i JFT om momsforskningen i Sverige och då angående metodfrågorna.¹ I denna artikel följer jag upp mina synpunkter angående olika metodval i avhandlingarna i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige med att presentera den uppfattning som jag då också bildade mig angående den överbetoning av engelska språket som sker dels beträffande att avhandlingarna tenderar att avfattas på engelska hellre än på svenska, dels beträffande att andra officiella språk inom Europeiska unionen (EU) också trängs undan av engelskan i forskningen. Dessa aspekter benämner jag här språkfrågan i momsforskningen i Sverige.

Mervärdesskatt (moms) är en skatt där innehållet i de nationella lagstiftningarna i EU:s medlemsstater styrs av EU-rätten på området. Sedan 1995 är fallet så i till exempel medlemsstaterna Finland och Sverige, vilka tillsammans med Österrike då anslöt sig till EU. Dessa tre tillsammans med ett annat Efta-land,² Norge, ansökte om EU-medlemskap, men år 1994 röstade norska folket röstade nej till EU-anslutningen. Det hade de gjort även 1972, medan Danmark, Förenade kungariket (Storbritannien och Nordirland) och Irland anslöt sig till EEG (Europeiska ekonomiska gemenskapen) år 1973.³

Franska, italienska, nederländska och tyska blev EU-språk – EEG-språk – när EEG bildades 1958. Antalet officiella språk har utökats varje gång EU har fått nya medlemmar. Numera har EU 24 officiella språk. Alla som är bosatta eller medborgare i EU har rätt att välja på vilket EU-språk de vill kommunicera med EU:s institutioner, vilka måste svara på samma språk.⁴ Även danska, engelska, finska och svenska ingår bland de 24 officiella EU-språken. Danska och engelska blev

¹ Se Björn Forssén, *Momsforskningen i Sverige – metodfrågor*. JFT 6/2020, s. 716–757 (Forssén 2020a). Forssén 2020a finns tillgänglig i fulltext på www.forssen.com.

² Efta: Europeiska frihandelssammanslutningen, på engelska *European Free Trade Association* (EFTA).

³ EEG upprättades genom Romfördraget 1958 och ersattes genom Maastrichtfördraget av Europeiska gemenskapen (EG) 1993, varvid EU också bildades. Genom Lissabonfördraget, som trädde i kraft den 1 december 2009, ersattes EG av EU (eller ”unionen”).

⁴ Jämför från EU:s hemsida: EU-språk, <https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-languages_sv> och Europeiska ombudsmannens språkpolicy, <<https://www.ombudsman.europa.eu>> (besökta 2021-09-06). Jämför även artikel 41.4 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 55.1 i fördraget om EU (FEU) och artiklarna 20.2 d och 24 fjärde stycket i fördraget om EU:s funktionssätt (FEUF).

officiella språk inom EEG 1973, när Danmark, Förenade kungariket och Irland anslöt sig till EEG. Finska och svenska blev officiella EU-språk 1995, när Finland och Sverige anslöt sig till EU. Genom att Förenade kungariket utträdde ur EU den 31 januari 2020, med en övergångsperiod som gick ut vid årsskiftet 2020/2021, har antalet medlemsstater i EU minskat från 28 till dagens 27 (EU27). Även därefter är dock engelskan ett officiellt språk inom EU, genom att engelska är ett officiellt språk i medlemsstaterna Irland och Malta.

EU:s rättsakter omfattar i vissa fall hela EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet), det vill säga inte bara EU:s medlemsstater, utan också de övriga länderna som ingår i EES, nämligen tre av Efta-länderna: Norge, Island och Liechtenstein. Det är till och med så, beträffande förordningen (EG) nr 883/2004 om samordningen av de sociala trygghetssystemen, att det är en rättsakt från EU som gäller inte bara inom EES, utan den omfattar sedan den 1 juni 2002 även Schweiz,⁵ som är det fjärde Efta-landet och som varken är medlemsstat i EU eller deltar i EES. EU-rätten påverkar således inte bara EU:s medlemsstater, utan den kan influera hela EES och till och med samtliga Efta-länder. Därför bör enligt min uppfattning EU som rättsordning ses i ett vidare europarättsligt perspektiv, vilket inkluderar EU:s medlemsstater och de fyra Efta-länderna, så att det inte begränsas till att avse enbart EU:s medlemsstater. I detta hänseende är det rättskällemässigt sett också av intresse att Efta har en egen domstol (Efta-domstolen) – i likhet med EU respektive Europarådet (vilka har EU-domstolen respektive Europadomstolen).

Sverige, Finland och Danmark tillsammans med Norge och Island borde i det vidare europarättsliga perspektivet vara intresserade av att svenskan och danskan främjas som officiella språk inom EU, då svenska och danska ingår i gruppen nordiska språk, dit även norska, isländska och färöiska hör. I det perspektivet borde Nordiska rådet intressera sig för att även finskan stärks som officiellt språk inom EU. Vid arbetet med min doktorsavhandling ”Skatt- och betalningsskyldighet för moms i enkla bolag och partrederier”, fick jag hjälp av Kenneth Hellsten vid Helsingfors universitet med att finna finskspråkigt material och med översättning till svenska av finskan i bland annat Petri Saukkos avhandling.⁶ Jag använde finska

⁵ Den 1 juni 2002 anslöt sig Schweiz till förordningen om social trygghet (EEG) nr 1408/71, som är föregångaren till förordningen (EG) nr 883/2004.

⁶ Petri Saukko, Arvonlisäveroryhmät. Edita publishing Oy 2005 (Saukko 2005). Jämför s. 35 i Björn Forssén, Skatt- och betalningsskyldighet för moms i enkla bolag och partrederier. Örebro Studies in Law 4/2013 (doktorsavhandling) (Forssén 2013). Forssén 2013 finns tillgänglig i fulltext i databasen DiVA (www.diva-portal.org) och på www.forssen.com. Femte upplagan av doktorsavhandlingen (2019) och min översättning av den till engelska (2019), Tax and payment liability to VAT in joint ventures and shipping partnerships, Fifth edition (eget förlag), finns tillgängliga i fulltext på www.forssen.com och i

mervärdesskattelagen 30.12.1993/1501, FML, komparativt vid analysen av svenska mervärdesskattelagen (1994:200), ML.⁷ FML tog jag del av i den officiella svenska språkversionen.⁸

2 Avhandlingar om moms i Sverige vilka kommenteras beträffande språkfrågan

2.1 Indelningen av momsforskningen i Sverige i två huvudspår metodologiskt

I Forssén 2020a skrev jag, som ovan nämnts, om momsforskningen i Sverige angående metodfrågorna, varvid jag gick igenom elva avhandlingar från 1994 till 2020.⁹ Tio av dessa är doktorsavhandlingar och en är en licentiatavhandling, där mina avhandlingar i ämnet ingår: min licentiatavhandling (från 2011)¹⁰ och Forssén 2013.

För min metodologiska genomgång av de elva avhandlingarna gjorde jag en indelning i två huvudspår, nämligen:

- tillämpning av en komparativ metod eller en rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod (huvudspår 1) respektive
- tillämpning av enbart en rättsdogmatisk metod (huvudspår 2).¹¹

I Forssén 2020a missade jag en doktorsavhandling i Sverige avseende mervärdesskatt, nämligen Mariya Senyk, Territorial Allocation of VAT in the European Union: Alternative approaches towards VAT allocation and their application in the internal market, Department of Business Law, School of Economics and Manage-

tryckta versioner hos Kungliga biblioteket i Stockholm och hos Lunds universitetsbibliotek. *Arvonnisäveroryhmät*, på svenska Mervärdesskattegrupper – jfr Forssén 2013, s. 54.

⁷ Jag redogör för bl.a. komparationen i avhandlingen mellan ML och FML i Björn Forssén, Om rättsliga figurer som inte utgör rättssubjekt – den finska och svenska mervärdesskattelagen i förhållande till EU-rätten. JFT 1/2019, s. 61–70 (Forssén 2019). Forssén 2019 finns tillgänglig i fulltext på min hemsida, www.forssen.com.

⁸ Jämför Forssén 2013, s. 35.

⁹ Se Forssén 2020a, s. 732 och 733, där jag listar de elva avhandlingarna.

¹⁰ Björn Forssén, Skattskyldighet för mervärdesskatt – en analys av 4 kap. 1 § mervärdesskattelagen. Jure Förlag AB 2011 (licentiatavhandling) (Forssén 2011). Forssén 2011 finns tillgänglig i fulltext i databasen DiVA (www.diva-portal.org) och på www.forssen.com.

¹¹ Jämför Forssén 2020a, s. 739–747.

ment, Lund University, Lund 2018, (Senyk 2018). Antalet avhandlingar 2020 i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige var således tolv.

2.2 Tendenser för positivt eller negativt forskningsresultat beroende på metodvalet

Angående metodvalets betydelse för ett forskningsresultat som blir användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU, beträffande en framgångsrik implementering av EU-rätten på momsområdet och i första hand av EU:s mervärdesskatte-direktiv (2006/112/EG), konkluderade jag i Forssén 2020a följande tendenser för implementeringsfrågan:

- Angående huvudspår 1 är tendensen positiv för implementeringsfrågan avseende förväntat forskningsresultat, när en komparativ metod med ett internt perspektiv på EU-rätten på momsområdet tillämpas, det vill säga när komparationen avser mervärdesskattelagstiftningar i olika EU-länder. Den tendensen är också positiv, när en rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod tillämpas. Däremot är tendensen negativ, när EU:s regelverk på momsområdet ges ett externt perspektiv, genom att enbart jämföras med tredjeländer som har VAT-system eller GST-system.¹²
- Angående huvudspår 2 är tendensen negativ för implementeringsfrågan avseende förväntat forskningsresultat, när enbart en rättsdogmatisk metod som är eller inte är vad jag beskriver som en rent rättsdogmatisk metod tillämpas.¹³

Att Senyk 2018 inte kom med i Forssén 2020a förändrar inget avseende indelningen av tillämpade metoder i de båda huvudspåren, och jag hänför den avhandlingen till huvudspår 2.

¹² Jämför Forssén 2020a, s. 748–750. VAT, value-added tax, förkortning på engelska av mervärdesskatt. GST, förkortning av Goods and Services Tax.

¹³ Jämför Forssén 2020a, s. 750–752.

2.3 Positiva eller negativa tendenser för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan vid olika metodval samt uppgift om språkval i avhandlingarna

De avhandlingar som hittills skrivits i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige har avfattats på svenska språket eller på engelska språket, och enligt min uppfattning verkar inställningen hos universitet och högskolor i Sverige vara att brister i metodhänseende ska anses vägas upp av att avhandlingen skrivits på engelska språket. I detta avsnitt anger jag min uppfattning om huruvida metodvalet i de aktuella avhandlingarna kan förväntas medföra positiva eller negativa tendenser för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan, det vill säga för sannolikheten att ett visst metodval medför att forskningsresultatet blir användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU beträffande implementeringsfrågan. Det markerar jag med ”positiv tendens” respektive ”negativ tendens” i indelningen enligt nedan av avhandlingarna i de båda huvudspåren avseende metodvalet.

För varje avhandling anger jag också om den har avfattats på svenska eller engelska. I avsnitten 2.5.1–2.5.4.2 kommenterar jag översiktligt min uppfattning om tendenserna i avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan vid olika metodval enligt de båda huvudspåren och sätter sedan språkfrågan i förhållande till det. Då tar jag upp vad jag i avsnitt 1 benämner språkfrågan i momsforskningen i Sverige, det vill säga jag beskriver utifrån tendenserna den överbetoning av engelska språket som jag anser sker i forskningen dels beträffande att avhandlingarna tenderar att avfattas på engelska hellre än på svenska, dels beträffande att andra officiella språk inom EU också trängs undan av engelskan.

Huvudspår 1

- Björn Westberg, Nordisk mervärdesskatterätt – behandlingen av utländska företag, varor eller tjänster inom ramen för nationella lagar, Juristförlaget JF AB 1994. (Westberg 1994).
- Tillämpad metod: *komparativ*. ”Positiv tendens”.¹⁴ Avhandlingen är avfattad på *svenska* och framlades vid Stockholms universitet, Juridiska fakulteten.

¹⁴ Även om Westberg 1994 är från april 1994 och således från tiden före Sveriges EU-inträde 1995, beaktades däri inte bara det nordiska perspektivet på mervärdesskatterätten, utan även EG-rättsliga regler, vilket jag nämner i Forssén 2020a (på s. 736). Därför behandlar jag inte Westberg 1994 för sig i denna artikel, utan hänför avhandlingen till huvudspår 1 i samband med bedömningen av språkfrågan.

-
- Eleonor Alhager (numera Kristoffersson), Mervärdesskatt vid omstruktureringar. Iustus förlag 2001 (Alhager 2001).
 - Tillämpad metod: *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod* tillämpas. ”Positiv tendens”. Avhandlingen är avfattad på *svenska* och framlades vid Internationella handelshögskolan i Jönköping, Juridiska institutionen.
 - Pernilla Rendahl, Cross-Border Consumption Taxation of Digital Supplies. IBFD 2009. (Rendahl 2009).¹⁵
 - Tillämpad metod: *komparativ*, men EU:s regelverk på momsområdet ges ett *externt perspektiv*, genom att det enbart jämförs med tredjeländer. ”Negativ tendens”. Avhandlingen är avfattad på *engelska* och framlades vid Internationella handelshögskolan i Jönköping, Juridiska institutionen.
 - Mikaela Sonnerby, Neutral uttagsbeskattning på mervärdesskatteområdet. Norstedts Juridik AB 2010 (Sonnerby 2010).
 - Tillämpad metod: *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod* tillämpas. ”Positiv tendens”. Avhandlingen är avfattad på *svenska* och framlades vid Uppsala universitet, Juridiska institutionen.
 - Forssén 2011 och Forssén 2013.¹⁶
 - Tillämpad metod: *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod* tillämpas. ”Positiv tendens”. Avhandlingarna är avfattade på *svenska* och framlades vid Örebro universitet, Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete (JPS).
 - Marta Papis-Almansa, Insurance in European VAT On the Current and Preferred Treatment in the Light of the New Zealand and Australian GST Systems. Lund University 2016 (Papis-Almansa 2016).
 - Tillämpad metod: *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod* tillämpas. Då forskaren har polska och inte svenska som modersmål,¹⁷ är det i och för sig lämpligt att avhandlingen är avfattad på *engelska*, som, mot bakgrund av

¹⁵ Avhandlingen är från 2008. I denna artikel hänvisar jag till den utgivna boken: Rendahl 2009.

¹⁶ I Forssén 2020a behandlar jag Forssén 2011 och Forssén 2013 dels för sig i avsnitt 4.3, dels i samband med vissa av de andra berörda avhandlingarna. I denna artikel hänför jag, mot bakgrund av metodvalet, Forssén 2011 och Forssén 2013 till huvudspår 1 i samband med bedömningen av språkfrågan.

¹⁷ Enligt min avstämning via e-brevväxling 2021-08-27 med universitetslektor Marta Papis-Almansa.

engelskans ställning i skolsystemet i Sverige, tas väl upp här. EU:s regelverk på momsområdet ges dock ett *externt perspektiv*, genom att enbart jämföras med regelverk i två tredjeländer. ”Negativ tendens”. Avhandlingen framlades vid Lunds universitet, Institutionen för handelsrätt (Ekonomihögskolan vid Lunds universitet)

Huvudspår 2

- Jesper Öberg, Mervärdesbeskattning vid obestånd. Andra upplagan. Norstedts Juridik AB 2001 (Öberg 2001).¹⁸
 - Tillämpad metod: *rättsdogmatisk*. ”Negativ tendens”.¹⁹ Avhandlingen är avfattad på *svenska* och framlades vid Stockholms universitet, Juridiska institutionen.
- Oskar Henkow, Financial Activities in European VAT A Theoretical and Legal Research of the European VAT System and the Actual and Preferred Treatment of Financial Activities. Kluwer Law International 2008 (Henkow 2008).²⁰
 - Tillämpad metod betecknar jag som *rent rättsdogmatisk*. ”Negativ tendens”. Avhandlingen är avfattad på *engelska* och framlades vid Lunds universitet, Institutionen för handelsrätt.
- Senyk 2018.
 - Tillämpad metod: *rättsdogmatisk*. ”Negativ tendens”. Avhandlingen är avfattad på *engelska* och framlades vid Lunds universitet, Institutionen för handelsrätt.
- Mikael Ek, Leveranser och unionsinterna förvärv i mervärdesskatterätten. Iustus Förlag AB 2019 (Ek 2019).
 - Tillämpad metod: *rättsdogmatisk*. ”Negativ tendens”. Avhandlingen är avfattad på *svenska* och framlades vid Uppsala universitet, Juridiska institutionen.
- Giacomo Lindgren Zucchini, Composite Supplies in the Common System of VAT. Örebro Studies in Law 14/2020 (Lindgren Zucchini 2020).²¹

¹⁸ Avhandlingen är från 2000. I denna artikel hänvisar jag till den utgivna boken: Öberg 2001.

¹⁹ I Forssén 2020a nämner jag (på s. 738) att Öberg 2001 inte har varit till någon betydande ledning för mina forskningsprojekt, eftersom EU-rätten behandlas sparsamt däri. Emellertid behandlar jag inte Öberg 2001 för sig i denna artikel, utan hänför avhandlingen till huvudspår 2 i samband med bedömningen av språkfrågan.

²⁰ Avhandlingen är från 2007. I denna artikel hänvisar jag till den utgivna boken: Henkow 2008.

- Tillämpad metod betecknar jag som *rent rättsdogmatisk*. ”Negativ tendens”. Avhandlingen är avfattad på *engelska* och framlades vid Örebro universitet, Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete (JPS).

2.4 Implementeringsfrågan gäller att identifiera och lösa en regelkonkurrens mellan den nationella mervärdesskattelagstiftningen och mervärdesskattedirektivet

Jag inledde Forssén 2020a med att ange att jag i den artikeln berörde hur forskningen sker i Sverige beträffande problematiseringen av den regelkonkurrens som uppkommer om en eller flera bestämmelser i mervärdesskattedirektivet kan ges en annan tolkning och tillämpning än den som följer av motsvarande bestämmelse eller bestämmelser i den nationella svenska ML. I det hänseendet behandlade jag användningen av metoder för att i momsforskningen analysera implementeringen i ML av direktivbestämmelserna.²² Jag delade in genomgången metodologiskt i de båda huvudspår som jag följer också i denna artikel, och nu fortsätter att behandla utifrån vad jag i avsnitt 1 benämner språkfrågan. Jag behandlar således fortsättningsvis den överbetoning av engelska språket som jag anser sker i momsforskningen i Sverige dels beträffande att avhandlingarna tenderar att avfattas på engelska hellre än på svenska, dels beträffande att andra officiella språk inom EU också trängs undan av engelskan.

Frågan är således fortsättningsvis hur valet av engelska språket i stället för svenskan för avfattandet av hittillsvarande avhandlingar i Sverige i ämnet mervärdesskatterätt – medvetet eller omedvetet – har använts för att väga upp brister i metodvalet. Jag återkommer härvidlag också översiktligt till varför jag i avsnitt 2.3 har markerat olika metodval med ”positiv tendens” respektive ”negativ tendens”, för att beteckna i vilken riktning sannolikheten, enligt min uppfattning, pekar för att metodvalet ska medföra att forskningsresultatet blir användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU beträffande implementeringsfrågan, det vill säga för att de ska kunna identifiera och lösa en regelkonkurrens i förevarande hänseende.

²¹ Lindgren Zucchini 2020 finns tillgänglig i fulltext i databasen DiVA (www.diva-portal.org).

²² Jämför Forssén 2020a, s. 716.

2.5 Kommentarer av avhandlingarna enligt de båda huvudspåren angående tillämpad metod och språkfrågan

2.5.1 Huvudspår 1 – Forssén 2011, Forssén 2013, Westberg 1994, Alhager 2001 och Sonnerby 2010

2.5.1.1 Översiktlig redogörelse för min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

I Forssén 2020a nämner jag att jag i Forssén 2011 och Forssén 2013 behandlade i första hand frågan om bestämningen av skattesubjektet i ML var förenlig (konform) med huvudregeln om vem som är beskattningsbar person enligt artikel 9.1 första stycket i mervärdesskattedirektivet, och att jag använde en rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod.²³

I Forssén 2011, som utgjorde första steget i mitt forskningsprojekt på momsområdet, gjorde jag en internationell utblick, genom en enkät till skatteförvaltningar och finansministerier i utlandet, för att bedöma om en komparativ analys till stöd för den rättsdogmatiska var av intresse och i så fall vilka tredjeländer som kunde tjäna som underlag för en komparation vid sidan av jämförelser av ML med mervärdesskattelagstiftningar i andra EU-länder.²⁴ Komparationen genom den enkäten visade att kopplingen i 4 kap. 1 § 1 ML till den icke-harmoniserade inkomstskatterätten för bestämningen av skattesubjektet i momshänseende var unik och saknade motsvarighet i mervärdesskattelagstiftningar utanför Sverige vilka avsåg moms jämförbart med vad som avses med moms enligt EU-rätten.²⁵

Efter att jag den 15 december 2011 lade fram min licentiatavhandling, Forssén 2011, lämnade Finansdepartementet i Sverige den 23 november 2012 promemorian ”Begreppet beskattningsbar person – en teknisk anpassning av mervärdesskattelagen”, med förslag om att kopplingen från 4 kap. 1 § 1 ML till den icke-harmoniserade inkomstskatterätten skulle utmönstras för bestämningen av skattesubjektet.²⁶ Detta ledde till lagändring av sådan innebörd den 1 juli 2013, genom SFS 2013:368, varigenom huvudregeln för vem som är beskattningsbar person

²³ Jämför Forssén 2020a, s. 735.

²⁴ Jämför Forssén 2020a, s. 735 med hänvisning till Forssén 2011 s. 71, 72, 279–297 (*Bilaga 2 – Internationell utblick*) och, angående min utlandsenkät för huvudfrågan, 349.

²⁵ Jämför Forssén 2011, s. 72.

²⁶ Jämför Forssén 2013, s. 49.

enligt artikel 9.1 första stycket i mervärdesskattedirektivet i stället implementerades ordagrant i 4 kap. 1 § första stycket första meningen ML. I Forssén 2019 nämner jag detta och samtidigt att direktivets benämning på skattesubjektet inte har införts i FML.²⁷ Sålunda togs mitt förslag beträffande huvudfrågan i Forssén 2011 väl upp av lagstiftaren.

I Forssén 2020a nämner jag att i det andra steget i projektet, som bestod i arbetet med Forssén 2013, gällde huvudfrågan företagsformen enkelt bolag (och partrederi), och att jag föreslår att Sverige borde ta upp på EU-nivå att principen om en neutral moms kräver att det klarläggs om även sådana rättsliga figurer, det vill säga icke-rättssubjekt, omfattas av bestämmningen av beskattningsbar person enligt huvudregeln i artikel 9.1 första stycket i mervärdesskattedirektivet. Jag nämner där också att jag i Forssén 2013, till stöd för den rättsdogmatiska metoden kompletterade med en komparativ analys, genom att jämföra ML med FML, och fann att sammanslutningar och partrederier – vilka inte heller utgör rättssubjekt – anses som skattesubjekt enligt FML, vilket kontrasterar mot ML och skatteförfarandelagen (2011:1244), SFL, där enkla bolag (och partrederier) inte anses utgöra skattesubjekt.

I Forssén 2013 har jag utvecklat problematiken med 6 kap. 2 § ML, och att enkla bolag och partrederier respektive sammanslutningar och partrederier inte utgör rättssubjekt men behandlas olika i ML respektive FML, så att enkla bolag och partrederier inte behandlas som skattesubjekt enligt ML, medan sammanslutningar och partrederier betraktas som skattskyldiga enligt FML. Den komparationen berörs inte i ett förslag till en ny mervärdesskattelag i Sverige, SOU 2020:31, vilket jag har kommenterat i JFT.²⁸ I Forssén 2020b upprepade jag från Forssén 2013 och Forssén 2019 att Sverige och Finland borde gemensamt ta upp på EU-nivå frågan om att ändra artikel 9.1 första stycket i mervärdesskattedirektivet så att ekonomiska verksamheter som bedrivs i företagsformerna i fråga kan göra dessa till beskattningsbara personer, trots att de utgör icke-rättssubjekt,²⁹ vilket jag även upprepade i Forssén 2020a,³⁰ och tillika gör här.

I Forssén 2020b skriver jag att det är ett steg i rätt riktning på temat förenlighet med mervärdesskattedirektivet att det i SOU 2020:31 föreslås att begreppet skatt-

²⁷ Jämför Forssén 2019, s. 63.

²⁸ Se Björn Forssén, Synpunkter på vissa regler i förslaget till en ny mervärdesskattelag i Sverige – SOU 2020:31. JFT 3/2020 s. 388–399 (Forssén 2020b). Forssén 2020b finns tillgänglig i fulltext på www.forssen.com.

²⁹ Jämför Forssén 2020b, s. 394, Forssén 2013 s. 225 och 226 och Forssén 2019, s. 70.

³⁰ Jämför Forssén 2020a, s. 736.

skyldig utmönstras ur en ny ML och ersätts med direktivets begrepp betalnings-skyldighet, varvid direktivets begrepp beskattningsbar person gäller i övrigt i en ny ML i likhet med i nuvarande ML.³¹ I SOU 2020:31 föreslås också en ny regel i en ny mervärdesskattelag, vilket innebär att en delägare i ett enkelt bolag eller partrederi ska anses som beskattningsbar person. Att utmönstringen av begreppet skattskyldig är ett steg i rätt riktning innebär att en av bifrågorna i Forssén 2011, nämligen fråga D angående avdragsrättens inträde, får sin lösning, medan däremot bifråga E i Forssén 2011 angående problemet med att 7 kap. 2 § andra stycket SFL öppnar för att flera verksamheter skulle kunna momsregistreras för samma subjekt, trots att skyldighet att betala mervärdesskatt ska användas i bestämmelsen enligt förslaget i SOU 2020:31.³² Beträffande den nya 4 kap. 16 § som föreslås i SOU 2020:31 anför jag i Forssén 2020b dessutom att det inte fungerar systematiskt med att ha kvar begreppet ”verksamhet” i 5 kap. 2 § SFL samtidigt med förslaget att införa begreppet ”ekonomisk verksamhet” i föreslagna 4 kap. 16 §, eftersom verksamhet enligt 1 kap. 3 § lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag är ett vidare begrepp än ekonomisk verksamhet och även exempelvis ett tippnings-bolag som inte har en ekonomisk verksamhet kan utgöra ett enkelt bolag.³³

Även om det återstår vissa frågor att behandla för lagstiftaren och på EU-nivå, får i huvudsak vad jag har tagit upp i Forssén 2011 och Forssén 2013 angående implementeringsfrågan anses ha tagits upp väl av lagstiftaren, genom reformen den 1 juli 2013 och förslagen i SOU 2020:31.

Angående Westberg 1994 nämnde jag i Forssén 2020a att det nordiska perspektivet lades på mervärdesskatterätten, men att även EG-rättsliga regler beaktades däri. Jag nämnde också att professor Westberg därefter gick vidare år 1997 med ”Mervärdesskatt – en kommentar”, där ett EG-rättsligt perspektiv förenades med ett (riks)svenskt beträffande mervärdesskatterätten.³⁴ I mitt avhandlingsarbete hade jag nytta av att studera bland annat dessa båda verk av professor Björn Westberg, vilket jag nämner i Forssén 2020a.³⁵ Emellertid får också nämnas att det i Westberg 1997, trots ambitionen att förena det EG-rättsliga perspektivet på mervärdesskatterätten med ett perspektiv utifrån mervärdesskatterätten i Sverige, anfördes att mervärdesskatteskyldigheten enbart kan åvila ”sådana associationer som tillika är rätts-

³¹ Jämför Forssén 2020b, s. 394 och 395.

³² Jämför Forssén 2020b, s. 392.

³³ Jämför Forssén 2020b, s. 395 med hänvisning till Forssén 2013, avsnitt 5.3.

³⁴ Jämför Forssén 2020a, s. 737 med hänvisning till s. 17 i Björn Westberg, *Mervärdesskatt – en kommentar*. Nerenius & Santéus förlag 1997 (Westberg 1997).

³⁵ Jämför Forssén 2020a, s. 738.

subjekt”. Vidare anförs där att den principen inte är uttalad i lagtext eller förarbeten ”men kan utläsas av bl.a. regleringen i fråga om enkla bolag eller partrederier” samt att således ”den fysiska eller juridiska personen som svarar för transaktionen” avses ”när det sägs, att skattskyldigheten åvilar ’den som omsätter varan eller tjänsten’ etc.”.³⁶ Härvidlag upprepar jag även från Forssén 2020a, att det i Westberg 1994 också anfördes att mervärdesskatten dåförtiden hade behandlats utomordentligt sparsamt i den rättsvetenskapliga litteraturen.³⁷ Från mervärdesskatterättslig synpunkt hade enkla bolag och partrederier nästan inte berörts alls. I mitt avhandlingsarbete använde jag även bland annat professor Nils Mattssons avhandling från 1974.³⁸ Däri nämns endast i en not enkla bolag och partrederier som omfattade av en redovisningsregel om moms, nämligen anvisningarna till 6 § i mervärdesskatteförordningen SFS 1968:430, det vill säga i föregångaren till ML.³⁹ Hjälpn jag fick från Helsingfors universitet med översättningar från finska i bland annat Saukko 2005, där sammanslutningar och partrederier berörs, var ett stort stöd för min komparation av ML och FML (jfr avsnitt 1). Jag konstaterade att EU-rätten bör utredas, så att uppfattningen i Westberg 1997 om rättsläget beträffande enkla bolag och partrederier inte godtas okritiskt i förhållande till EU-rätten på området.

I Alhager 2001 tillämpades också en *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod*. Komparationen skedde med ett internt perspektiv på implementeringsfrågan, genom att mervärdesskatterätten i Sverige och Tyskland jämfördes.⁴⁰ Jag anför i Forssén 2020a att det perspektivet ökar sannolikheten för att forskningsresultatet ska bli användbart för lagstiftaren och rättstillämparna beträffande implementeringsfrågan.⁴¹ I Alhager 2001 berörs bland annat att bestämmelsen om befrielse från mervärdesbeskattning vid inkråmsöverlåtelser enligt artikel 5.8 i EG:s sjätte mervärdesskattedirektiv (77/388/EEG) hade implementerats på olika sätt i Umsatzsteuergesetz 1980 (UStG), 1 § 1a stycket, respektive i 3 kap. 25 § ML. Regeln i UStG innebar i likhet med direktivbestämmelsen att en omsättning över huvud taget inte äger rum, medan direktivbestämmelsen hade implementerats som ett undantag från skatteplikt i 3 kap. 25 § ML. Det anförs i Alhager 2001 att

³⁶ Jämför Westberg 1997, s. 35.

³⁷ Jämför Forssén 2020a, s. 737 med hänvisning till Westberg 1994, s. 27.

³⁸ Nils Mattson, Bolagskonstruktioner och beskattningseffekter. En inkomstskatterättslig studie av handelsbolag och enkla bolag. P.A. Norstedt & Söners Förlag 1974 (Mattsson 1974). Jämför Forssén 2013, s. 148.

³⁹ Se Mattsson 1974, s. 137, där noten i fråga återfinns.

⁴⁰ Jämför Alhager 2001, s. 26 och 27 vartill jag hänvisar på s. 741 i Forssén 2020a.

⁴¹ Jämför Forssén 2020a, s. 741 och 742.

avvikelsen från direktivbestämmelsen i lagrummet i ML ändock föreföll leda till samma resultat vid nationella inkråmsöverlåtelse.⁴² Oavsett vad som är fallet med detta har lagstiftaren sedermera ändrat i ML, så att regleringen av befrielsen från mervärdesbeskattning i förevarande fall överensstämmer regeltekniskt med artiklarna 19 och 29 i mervärdesskattedirektivet, som har ersatt sjätte mervärdes-skattedirektivet. Det skedde den 1 januari 2016, genom SFS 2015:888, som i förevarande hänseende innebar att 3 kap. 25 § ersattes av 2 kap. 1 b § i ML. Även om det tog lång tid för den reformen att komma till stånd, får lagstiftaren anses ha influerats av Alhager 2001, varför forskningsresultatet har visat sig användbart för lagstiftaren beträffande implementeringsfrågan och avhandlingen därmed är ett exempel för andra på ändamålsenlig forskning i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige. Jag hade stor nytta av Alhager 2001 i arbetet med Forssén 2011 och Forssén 2013.

Alhager 2001, Forssén 2011 och Forssén 2013 visar att tillämpningen av en *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod* ger en ”positiv tendens” för implementeringsfrågan, så att forskningsresultatet i ämnet mervärdes-skatterätt kan förväntas bli användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU. I Westberg 1994 användes enbart en *komparativ metod*, och trots att det verket avfattades innan Sverige blev EU-medlem 1995 får det anses ha haft en stor betydelse för momsforskningen i Sverige. Professor Björn Westberg, dåförtiden docent, var – tillsammans med professor Sture Bergström (avliden) – handledare åt professor Eleonor Kristoffersson (tidigare Alhager) vid arbetet med Alhager 2001. Jag noterar till stöd för min uppfattning om betydelsen av Westberg 1994 för metodfrågan i momsforskningen att det i avsnitt 1.4 (”Metod”) i Alhager 2001 hänvisas till sättet på vilket Westberg 1994 har lagts upp.⁴³ Sålunda ger en *komparativ metod* också en ”positiv tendens” för implementeringsfrågan, om valet av utländsk rätt för komparationen är relevant för den.

I Sonnerby 2010 används också en *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod*, och jag har i Forssén 2020a framhållit som något mycket viktigt från Sonnerby 2010 att däri anges att en komparativ metod används jämte den rättsdogmatiska för att få ytterligare perspektiv på ML och implementeringen av mervärdesskattedirektivet däri.⁴⁴ Det anförs att ”en komparativ metod bidrar till att förstå det egna rättssystemet bättre och se nya möjligheter”.⁴⁵ Ämnesvalet i

⁴² Jämför Alhager 2001, s. 411.

⁴³ Jämför Alhager 2001, s. 26.

⁴⁴ Jämför Forssén 2020a, s. 740.

⁴⁵ Jämför Sonnerby 2010, s. 30 vartill jag hänvisar på s. 741 i Forssén 2020a.

Sonnerby 2010 är brett och ofta förekommande i praktiken – uttagsbeskattning – och frågan om en neutral sådan på mervärdesskatteområdet kan förväntas bli aktualiserad inte bara i samband med bestämningen av mervärdesskattens omfattning, utan också vid problemställningar avseende redovisningen av moms. Ämnesvalet i sig innebär sålunda att forskningsresultatet kan förväntas bli användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU beträffande olika implementeringsfrågor. Även Sonnerby 2010 visar sålunda på att tillämpningen av en *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod* ger en ”positiv tendens” beträffande implementerings-frågan, så att forskningsresultatet kan förväntas bli användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU.

För övrigt får nämnas att professor Westberg var handledare vid arbetet med Alhager 2001 och att professor Kristoffersson var handledare vid arbetet med såväl Forssén 2011 och Forssén 2013 som Sonnerby 2010. I samband med att mitt forskningsprojekt i ämnet mervärdesskatterätt hanterades vid Lunds universitet, Juridiska fakulteten, fick deltagarna vid ett seminarium som hölls den 17 september 2008 ett manus, där jag angav inledningsvis att knappt en fjärdedel av världens länder hade moms enligt vad som avses med moms enligt EU-rätten. Jag anförde i det manuset detsamma som jag sedermera gjorde i min internationella utblick i Bilaga 2 i Forssén 2011, nämligen att den statistik som OECD⁴⁶ redovisar i stället skulle innebära att nästan tre fjärdedelar av världens cirka 200 länder har moms, varför en komparativ metod med ett externt perspektiv på EU-rätten på momsområdet måste viktas, så att jämförelser sker med tredjeländer som har VAT eller GST enligt de grundprinciper som bestämmer vad som är moms enligt EU-rätten.⁴⁷ Andra tredjeländer är ointressanta komparativt, varför ett jämförelseunderlag som innehåller andra länder än EU:s medlemsstater – det vill säga en komparation som inte sker från ett internt perspektiv på EU-rätten – bör ske med försiktighet. Professor Westberg var särskild granskare vid seminariet den 17 september 2008 och anförde då å sin sida OECD:s uppfattning om antalet länder i världen som säger sig ha moms. Jag nämner detta utan att förringa värdet av Westberg 1994 för momsforskningen i Sverige, men får i förevarande sammanhang också nämna att professor Westberg var handledare åt professor Pernilla Rendahl vid arbetet med Rendahl 2009, där två tredjeländer – Australien och Kanada – används vid

⁴⁶ OECD: Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, på engelska *Organisation for Economic Co-operation and Development* (OECD) och på franska *Organisation de coopération et de développement économiques* (OCDE).

⁴⁷ Jämför Forssén 2011, s. 279

tillämpning av en komparativ metod, och att jag kritiserade detta i Forssén 2020a med hänvisning till Forssén 2011,⁴⁸ vartill jag återkommer i avsnitt 2.5.2.1.

2.5.1.2 Språkfrågan i förhållande till min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

Utan någon förklaring infördes den 1 januari 2001, genom SFS 1999:1283, en hänvisning i 4 kap. 1 § 1 ML till begreppet näringsverksamhet i *hela* 13 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), IL, det vill säga för bestämningen av vem som skulle anses ha en yrkesmässig verksamhet och sålunda utgöra skattesubjekt momsmässigt. I stället för att koppla bestämningen till bestämmelsen om vem som har näringsverksamhet i egentlig mening, det vill säga till 13 kap. 1 § första stycket andra meningen IL, tidigare 21 § kommunalskattelagen (1928:370), kom hänvisningen att omfatta även exempelvis 2 § i 13 kap. IL, varav följer att en juridisk person, till skillnad från en fysisk person, anses ha näringsverksamhet oavsett om rekvisiten för en egentlig näringsverksamhet uppfylls. Jämfört med vad som hade gällt tidigare i ML utvidgades omfattningen av skattesubjekten 2001 utan någon motivering. Det var inte förenligt med huvudregeln för bestämningen av skattesubjektet enligt artikel 4.1 i sjätte mervärdesskattedirektivet, som återfinns i artikel 9.1 första stycket i mervärdesskattedirektivet (som 2007 ersatte bland annat sjätte mervärdesskattedirektivet). Huvudfrågan i Forssén 2011 gällde denna regelkonkurrens mellan 4 kap. 1 § 1 ML och direktivbestämmelsen som hade skapats genom utvidgningen 2001 av kopplingen från ML till den icke-harmoniserade inkomstskatterätten. I Forssén 2013 följde jag upp med den rättsteoretiskt intressanta frågan för bestämningen av skattesubjektet om hur icke-rättssubjekt såsom enkla bolag och partrederier ska behandlas i förhållande till beskattningsbar person enligt artikel 9.1 första stycket i mervärdesskattedirektivet.

Jag hade öppningsseminariet på mitt forskningsprojekt den 26 november 2002 vid Lunds universitet, Juridiska fakulteten, beträffande frågan om kopplingen mellan 4 kap. 1 § 1 ML och 13 kap. IL. Reformen av ML i det hänseendet den 1 juli 2013 (jfr avsnitt 2.5.1.1) visar att avhandlingen var användbar för lagstiftaren beträffande implementeringsfrågan. Genom att utvidgningen av vem som kan anses utgöra skattesubjekt och den rättsteoretiska frågan om icke-rättssubjekt bör anses utgöra skattesubjekt hänger intimt samman, får båda mina avhandlingar anses uppfylla bland annat kriteriet *ändamålsenlighet* för akademiska avhandlingar i Sverige. Beträffande språkfrågan får jag särskilt nämna följande angående dess

⁴⁸ Jämför Forssén 2020a, s. 740, där jag i förevarande hänseende hänvisar till Forssén 2011, s. 279–287.

betydelse för att mina avhandlingar kan komma att fortsatt anses ha ett användbart forskningsresultat för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU beträffande implementeringsfrågan.

Den hjälp som jag fick från Helsingfors universitet med översättningar från finska i bland annat Saukko 2005, och av vad som skrivs där om icke-rättssubjekten sammanslutningar och partrederier, var, som nämnts, till stort stöd för att jag kunde göra komparationen mellan ML och FML, varvid jag, som också nämnts, konstaterade att EU-rätten bör utredas, så att uppfattningen i Westberg 1997 om rättsläget beträffande enkla bolag och partrederier i Sverige inte godtas okritiskt i förhållande till EU-rätten på momsområdet (jfr avsnitten 1 och 2.5.1.1). I det hänseendet får nämnas att implementering av regler i mervärdesskattedirektivet inte kan ske enbart genom översättning av direktivtext till nationell lagregel, eftersom begrepp i direktiven inte har motsvarigheter i alla officiella språk inom EU och de olika språkversionerna av EU-rättens bestämmelser är lika giltiga, vilket EU-domstolen varnade för i mål 283/81 (CILFIT).⁴⁹ Emellertid behöver EU-domstolen ha ett gemensamt språk för sina överläggningar, vilket av tradition är franska.⁵⁰ I mitt avhandlingsarbete tog jag också fasta på att professor Ulf Bernitz och Leo Mulders förordade den franska språkversionen av en EU-dom för exaktet i tolkningen.⁵¹ I en uppföljning till Forssén 2020a anför jag att jag använde mig av Leo Mulders förslag angående språkanvändningen vid tolkningen i Forssén 2011 (s. 92–94) av punkt 20 i EU-domen C-216/97, Gregg.⁵² Med dennes tillvägagångssätt för tolkningen, när en EU-dom verkar oklar att tolka, bedömer jag den på svenska (om rättegångsspråket är svenska eller om rättegångsspråket är ett annat och domen är översatt till svenska), men även på franska och på rättegångsspråket, om det är

⁴⁹ Dom CILFIT, mål 283/81, ECLI:EU:C:1982:335. Jämför Forssén 2011, s. 68 och Forssén 2013, s. 46.

⁵⁰ Jämför Regler för språkanvändning vid Europeiska unionens domstol, <<https://curia.europa.eu>> (besökt 2021-09-06).

⁵¹ Jämför Forssén 2011, s. 69 med hänvisning till Ulf Bernitz, Europarätten, i verket Ulf Bernitz – Lars Heuman – Madeleine Leijonhufvud – Peter Seipel – Wiweka Warnling-Nerep – Hans-Heinrich Vogel, Fina rätt Juridikens källmaterial och arbetsmetoder. Elfte upplagan. Norstedts Juridik AB 2010 (Bernitz 2010), s. 59–89, 78 och 84, och till Leo Mulders, Translation at the Court of Justice of the European Communities, i verket Sacha Prechal – Bert van Roermund (eds), The Coherence of EU Law. Oxford University Press 2008, omtryck 2010 (Mulders 2010), s. 45–59, 47 och 58.

⁵² Jämför Björn Forssén, Momsforskningen i Sverige – vart är den på väg? Del 2, Tidningen Balans fördjupningsbilaga nr 2/2021, s. 29–36, 32 och 33 (Forssén 2021a). Forssén 2021a finns tillgänglig i fulltext på www.tidningenbalans.se och på www.forssen.com. Se också dom Gregg, mål C-216/97, ECLI:EU:C:1999:390.

danska, engelska, tyska eller nederländska.⁵³ Sålunda avsåg jag att undvika en omotiverad betoning av engelskan, och läste domen på svenska, engelska och franska. Därigenom tolkade jag punkt 20 i domen i målet Gregg så att effektiv uppbörd kan identifieras i EU-domstolens rättspraxis som ett rättspolitiskt mål med det gemensamma momssystemet i EU. Rättegångsspråket i målet var i och för sig engelska, men det var franskan som visade på att EU-domstolen framhåller uppbörden av moms. Detta genom att den specifika frågan om momspåslag togs upp i språkversionen på engelska genom uttrycket "the levying of VAT" på priset på produktionen i fråga, medan det i översättningen till svenska anges att den behandlas olika i "mervärdesskattehänseende" och i språkversionen på franska är det ännu tydligare att frågeställningen gäller den mera generella frågan om uppbörden av moms, genom att uttrycket "perception de la TVA" används däri. På engelska skulle det ha uttryckts *collection of the VAT*. Tolkningsresultatet hade således inte erhållits enbart genom att läsa domen på rättegångsspråket, det vill säga på engelska.⁵⁴

I den första fasen av mitt forskningsprojekt (Forssén 2011) använde jag ett antal ordböcker på engelska, franska, nederländska, spanska och tyska och grammatikbok i franska samt juridiska fackordböcker på svenska och engelska.⁵⁵ I samband med arbetet med Forssén 2013 skaffade jag Norstedts finska ordbok (från 2008), för att så självständigt som möjligt stämma av och bedöma det material på finska som jag hade fått hjälp från Helsingfors universitet med att översätta. I arbetet med mina avhandlingar hade jag nytta också av att jag skaffade Norstedts nederländsk-svenska ordbok och Norstedts svensk-nederländska ordbok (båda från 2008), eftersom jag ville läsa framför allt A.J. van Doesums doktorsavhandling, *Contractuele samenwerkingsverbanden in de btw*, på nederländska (så långt som möjligt).⁵⁶ Sålunda återfinns vissa citat på nederländska med min översättning till svenska i båda mina avhandlingar. För säkerhets skull skaffade jag dessutom Norstedts dansk-svenska ordbok (från 2008).

Mot bakgrund av engelskans ställning i skolsystemet i Sverige är det inte något tecken i sig på originalitet att avfatta en avhandling i ämnet mervärdesskatterätt på engelska. I stället tyder enligt min mening en överbetoning därvidlag på en

⁵³ Jämför Mulders 2010, s. 58, Forssén 2011, s. 69 och Forssén 2021a, s. 33. Jämför även Forssén 2013, 47.

⁵⁴ Jämför Forssén 2020a, s. 729 och 730 samt Forssén 2011, s. 69, 92 och 93, Forssén 2021a, s. 32 och 33 och Forssén 2013, s. 72. TVA, taxe sur la valeur ajoutée, förkortning av mervärdesskatt på franska.

⁵⁵ Jämför Forssén 2011, s. 357.

⁵⁶ Se Adrianus Johannes van Doesum, *Contractuele samenwerkingsverbanden in de btw*. Universiteit van Tilburg 2009, s. 243 (doktorsavhandling från den 23 juni 2009).

bristande självständighet. Genom att sätta språkfrågan i förhållande till metodfrågans betydelse för en ”positiv tendens” för ett förväntat forskningsresultat avseende implementeringsfrågan enligt ovan anser jag att de som skriver avhandlingar i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige bör anstränga sig och använda såväl svenska som andra officiella språk inom EU än engelska, i stället för att överbetona engelskan. Detta för att undvika att författarens – medvetet eller omedvetet – inbillar sig att bruket av engelskan i sig ska garantera ett positivt forskningsresultat beträffande implementeringsfrågan. Min genomgång ovan visar enligt min uppfattning att nyanserna vid uttolkningen av EU-rätten på momsområdet går förlorade, om inte författaren anstränger sig genom att använda så många av EU:s officiella språk som är möjligt för denne.⁵⁷ En sådan ansträngning från författarnas sida visar i stället på både självständighet och originalitet, och bör typiskt sett öka möjligheterna för att forskningsresultaten i ämnet mervärdesskatterätt inte blir tämligen intetsägande. Jag berör vissa avhandlingar i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige i det hänseendet. Om en enkät genomförs, kan exempelvis, såsom skedde för mig vid genomförandet av ovannämnda enkät i samband med min internationella utblick i arbetet med Forssén 2011, engelskan vara otillräcklig redan i det hänseendet. Skatteförvaltningen i Österrike, som ingick i min enkät, ville ha frågan på tyska och då var det bara för mig att skriva på tyska. När det i samma hänseende gällde grekiska skatteförvaltningen, gick det bra att skriva enkätfrågan på engelska, men svaret avfattades på grekiska, varvid jag fick hjälp med en översättning från grekiska till svenska av Greklands ambassad i Stockholm.⁵⁸

Det gäller således enligt min mening att kämpa på i avhandlingsarbetet med de officiella språken inom EU, men det ska givetvis inte drivas så långt att forskningsprojektet stupar på språkfrågan. Det jag vill framhålla med denna artikel är att engelskan inte bör överbetonas på bekostnad av det metodologiska och tolkningen av EU-domar etcetera. Beträffande svenska språket i sig får jag dessutom framhålla att uttryck såsom ”svenska” avhandlingar bör undvikas, när perspektivet är EU-rättsligt. Ordet ”svenska” bör användas med hänsyn till att svenska är ett av de båda officiella språken i Finland, varför ”svenska” med hänsyftning enbart på Sverige, och sålunda ett rikssvenskt perspektiv på forskning som influeras av EU-rätten såsom beträffande mervärdesskatterätten, är för snävt och bidrar i stället till att svenska språket förminsкас på EU-nivån. Den som tänker skriva en avhandling i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige bör enligt min mening redan på grund av

⁵⁷ Jämför Mulders 2010, s. 58, där han också anger för sitt förslag beträffande tolkningen att uttolkaren, utöver den egna språkversionen och den franska, endast behöver använda den autentiska språkversionen av en dom, det vill säga rättegångsspråket, om det är möjligt (”if possible”).

⁵⁸ Jämför Forssén 2011, s. 289.

språkfrågan också vara försiktig med att gå förbi den första avhandlingen i Sverige i ämnet, det vill säga Westberg 1994. Jag anför beträffande språkfrågan att det verket med ett nordiskt perspektiv på ämnet får anses särskilt viktigt genom att hela Norden omfattas mer eller mindre av EU-rätten utifrån ett utvidgat europarättsligt perspektiv på rättsordningen, enligt vad jag anför i avsnitt 1.

Westberg 1994, Alhager 2001 och Sonnerby 2010 är, i likhet med mina avhandlingar, avfattade på svenska. Beträffande användbarheten av forskningsresultatet föreligger en ”positiv tendens” i dessa fall. Det visar att valet av en *rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod* respektive av en *komparativ metod*, där valet av utländsk rätt för komparationen är relevant för ämnet, ger en ”positiv tendens” för implementeringsfrågan utan något behov av att avfatta avhandlingen på ett annat språk än svenska. Min genomgång ovan visar att det inte finns något särskilt med engelskan som skulle slå ut svenskan, när det gäller frågan om forskningsresultatet kan förväntas bli ”positivt”. Genomgången visar enligt min mening också att engelskan inte heller bör tränga undan något annat av EU:s officiella språk, utan en forskare i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige bör skriva på svenska, men vara öppen för att även använda engelska och andra officiella språk inom EU.

I början av april 2011 tog professor Kristoffersson över som min huvudhandledare i mitt forskningsprojekt angående bestämningen av skattesubjektet i ML på temat EU-konformitet. Då lades en plan upp, där jag fick förmånen att gå kurser vid universiteten i Örebro och Linköping. Projektet delades upp i det vad som ledde till en licentiatexamen 15 december 2011 respektive en doktorsexamen 26 april 2013, där Forssén 2011 respektive Forssén 2013 disputerades. En anledning till uppdelningen var att undvika att en lagändring skulle komma emellan och framför allt att projektet innebar att ett omfattande arbete krävdes, där vi fann det lämpligt med uppdelningen av projektet i frågan om den regelkonkurrens som hade uppkommit 2001 mellan 4 kap. 1 § 1 ML och huvudregeln för beskattningsbar person enligt artikel 9.1 första stycket i mervärdesskattedirektivet respektive i den rätts-teoretiskt intressanta frågan om skatt- och betalningsskyldighet för moms i enkla bolag och partrederier enligt 6 kap. 2 § ML och 5 kap. 2 § SFL i förhållande till direktivbestämmelsen. I det hänseendet får nämnas att utredningen ”Mervärdesskatt i ett EG-rättsligt perspektiv”, SOU 2002:74, ansåg att en fullständig teknisk och materiell översyn av ML inte rymdes inom utredningens uppdrag.⁵⁹ I Forssén 2021a nämner jag att utredningen gällde terminologin i ML jämförd med sju mervärdes-

⁵⁹ Jämför SOU 2002:74 Del 1, s. 17 och 186.

skattedirektivet.⁶⁰ För att lösa problem med oklarheter i den svenskspråkiga översättningen av direktivtexten eller när termerna avviker från vad som har använts i andra språkversioner gör utredningen sammanvägningar, varvid direktivets term på svenska, engelska och franska används.⁶¹ Jag nämner också att det på sidorna 51–53 i SOU 2002:74 Del 1 finns en tabell över de grundläggande termerna på dessa språk i direktivet. I Forssén 2021a anger jag att jag sålunda hade nytta av SOU 2002:74 i arbetet med mina avhandlingar, och poängterade särskilt att utredningen tar med franskan, för att lösa nämnda problem med terminologin.⁶²Handledningen från professor Kristoffersson och professor Jan Kellgren (dåförtiden docent) var tillsammans med doktorandutbildningen avgörande för att genomföra projektet. I en av de kurser på utbildningen som hölls av docent Bo H. Lindberg noterade jag att han nämnde vetenskapen som ”ett sammanhållet system av språkliga satser” eller ”ett nedtecknat kunnande”. Det var ett incitament för mig till att inte ta lätt på själva språkfrågan i arbetet med mina avhandlingar, där utredningen SOU 2002:74 blev en del av källmaterialet och belägger, genom tillvägagångssättet däri för att lösa terminologiproblem, min uppfattning att engelskan inte ska hållas före svenskan i momsforskningen i Sverige.⁶³

2.5.2 Huvudspår 1 – Rendahl 2009 och Papis-Almansa 2016

2.5.2.1 Översiktlig redogörelse för min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

I Forssén 2020a anför jag att neutralitet är ett rättspolitiskt mål med momsen enligt EU-rätten, och att principen om en neutral moms följer primärrättsligt av artikel 113 FEUF samt sekundärrättsligt av skälen 4, 5 och 7 i ingressen till mervärdesskattedirektivet och artikel 1.2 i mervärdesskattedirektivet, men att skattesatserna och undantagen från skatteplikt inte är helt harmoniserade, vilket följer av skäl 7 i ingressen till direktivet. Dock följer av skäl 7 att principen om en neutral moms

⁶⁰ Jämför Forssén 2021a, s. 36.

⁶¹ Jämför SOU 2002:74 Del 1, s. 49. Jämför även Forssén 2021a, s. 36.

⁶² Jämför Forssén 2021a, s. 36.

⁶³ För övrigt inspirerade Bo H. Lindberg i arbetet vid Södertörns högskola, Institutionen för samhällsvetenskaper, där jag undervisar återkommande sedan 2015 och under de senare åren på området offentlig rätt i samarbete med docent Patricia Jonason. Då gäller det främst EU-rätten och mervärdesskatterätt, men jag har även fått förtroendet att undervisa i andra ämnen inom offentlig rätt än skatterätt.

ändå gäller så att liknande varor och tjänster belastas med lika stort skatteuttag inom varje medlemsstats territorium.⁶⁴

I Forssén 2020a noterar jag att företags gränsöverskridande digitala tillhandahållanden till konsumenter behandlas i Rendahl 2009 med tillämpning av en komparativ metod, och att motivet är att det ska ge ett externt perspektiv på EU-rätten på momsområdet, genom att EU:s regelverk jämförs med GST i Australien och Kanada.⁶⁵ Jag anför där att eftersom Rendahl 2009 sålunda inte har ett internt perspektiv på EU-rätten på momsområdet minskar sannolikheten att forskningsresultatet ska kunna användas av lagstiftaren för att bedöma behovet av anpassning av reglerna i ML i förhållande till bestämmelserna i mervärdesskattedirektivet,⁶⁶ det vill säga en ”negativ tendens” föreligger för implementeringsfrågan. Det framgår av ämnesbeskrivningen att författaren har samma uppfattning om tredjeländer som jämförelseunderlag vid tillämpning av en komparativ metod som jag enligt ovan varnar för i min internationella utblick i Forssén 2011. Författaren hänvisar okritiskt till OECD:s uppgifter om att det bland OECD:s medlemmar endast är USA som inte har en form av moms, utan har en varuskatt (*sales tax*).⁶⁷

Forssén 2011 är avfattad efter Rendahl 2009, och det hade varit en fördel för författaren att ha haft tillgång till min avhandling. Enligt min uppfattning har handledaren professor Westberg influerat författaren, som kanske hade tagit intryck av min varning för att okritiskt använda VAT-system eller GST-system i tredjeländer som jämförelseunderlag utan att först undersöka om sådan lagstiftning motsvarar vad som förstås med moms enligt EU-rätten. Det är inget fel i sig att jämföra EU:s regelverk på momsområdet med motsvarande system i tredjeländer, men sådana jämförelser bör ske på så sätt att de inte utgör det enda jämförelseunderlaget. Att tillämpa en komparativ metod utan att något EU-land ingår i undersökningen ger enligt min uppfattning typiskt sett en ”negativ tendens” för forskningsresultatets användbarhet för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU beträffande implementeringsfrågan.

I Papis-Almansa 2016 tillämpas en rättsdogmatisk metod kompletterad med en komparativ metod, och det jag invänder mot är att komparationen enbart innebär ett externt perspektiv på EU-rätten på momsområdet, genom att jämförelsen sker i förhållande till GST-systemen i tredjeländerna Nya Zeeland och Australien. Det som gör att Papis-Almansa 2016 ändå bör hållas före Rendahl 2009 är enligt min

⁶⁴ Jämför Forssén 2020a, s. 726.

⁶⁵ Jämför Forssén 2020a, s. 739 med hänvisning till Rendahl 2009, s. 13.

⁶⁶ Jämför Forssén 2020a, s. 739.

⁶⁷ Jämför Rendahl 2009, s. 3.

uppfattning att Nya Zeeland är ett intressant jämförelseunderlag bland tredje-länderna i förhållande till EU:s moms-system. Detta eftersom det finns en enkel, principriktig moms utan differentiering av skattesatsen i Nya Zeeland.⁶⁸ I det hänseendet hänvisade jag i Forssén 2011 till en artikel av professor Leif Mutén,⁶⁹ där han anger just detta om Nya Zeeland, vilket jag nämner också i Forssén 2020a.⁷⁰ Det borde ha beaktats i Rendahl 2009, även om den avhandlingen författades före Forssén 2011, och det borde ha nämnts i Papis-Almansa 2016 i samband med urvalet av tredjeländer för komparationen.⁷¹ När det gäller sannolikheten för att forskningsresultatet ska bli användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU för implementeringsfrågan anger jag enligt ovan en ”negativ tendens”. Det baserar jag på att EU:s regelverk på momsområdet ges ett externt perspektiv i Papis-Almansa 2016 beträffande det komparativa inslaget i tillämpad metod.

2.5.2.2 Språkfrågan i förhållande till min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

Rendahl 2009 och Papis-Almansa 2016 är avfattade på engelska, och jag får nämna följande beträffande språkfrågan angående de båda avhandlingarna:

- I källförteckningarna innehåller Rendahl 2009 och Papis-Almansa 2016 i stort sett inga referenser till offentligt tryck i Sverige.
- I de båda avhandlingarna dominerar engelskan beträffande refererad litteratur. Rendahl 2009 innehåller ett antal verk på svenska språket, medan sådana saknas i Papis-Almansa 2016. I Rendahl 2009 hänvisas bland annat till Westberg 1994, vilket inte sker i Papis-Almansa 2016. Öppenheten till andra språk än engelskan i övrigt är också svag i de båda avhandlingarna, med ett visst övertag i det hänseendet för Papis-Almansa 2016.

⁶⁸ Jämför Forssén 2020a, s. 742 med hänvisning till Forssén 2011, s. 282.

⁶⁹ Jämför Leif Mutén, Export av skattesystem. Skattepolitiska transformations processer i tredje världen. Skattenytt 2006 s. 487–497, 494 (Mutén 2006). Jämför även mina hänvisningar till Mutén 2006 i Forssén 2011, s. 271 och 282.

⁷⁰ Jämför Forssén 2020a, s. 742.

⁷¹ Jag har för min del haft nytta av professor Muténs synpunkter vid arbetet med Forssén 2011 och Forssén 2013 samt tillika när jag 2005 började författa artiklar i Svensk skattetidning och han korrekturläste dessa.

- Det tillvägagångssätt som jag beskriver ovan som klarläggande vid tolkning av oklara EU-domar används varken i Rendahl 2009 eller i Papis-Almansa 2016, och någon liknande användning av fler än ett officiellt språk inom EU vid tolkning av oklara EU-domar används inte heller av de båda författarna. I Rendahl 2009 nämns beträffande EG-förordningen 1777/2005 att definitionen i momshänseende av tjänster som tillhandahålls på elektronisk väg inte skiljer sig mellan förordningens versioner på tyska, franska, svenska eller engelska.⁷² Det tyder på en medvetenhet om betydelsen av att göra jämförelser på olika officiella språk inom EU vid läsningen av källor på momsområdet, men detta används inte på något utvecklat sätt i Rendahl 2009, vilket enligt min uppfattning borde ske exempelvis vid tolkningen av EU-domar.

Valet av enbart engelskspråkiga tredjeländer är, som nämnts, inte vägvinnande metodologiskt, och beträffande språkfrågan verkar det som om författarna och deras handledare – medvetet eller omedvetet – anser att användningen av engelska språket ska väga upp brister i metodval. Beträffande Rendahl 2009 får författaren anses ha influerats, i valet av de engelskspråkiga tredjeländerna Australien och Kanada för den komparativa analysen, av professor Westbergs okritiska uppfattning om vilka länder som OECD anser har moms system. Det beläggs, som ovan nämnts, av att författaren okritiskt hänvisar till OECD:s uppgifter om att det bland OECD:s medlemmar endast är USA som inte har en form av moms. Marta Papis-Almansa har, som nämnts (se avsnitt 2.3), inte svenska som modersmål, men det borde inte ha begränsat referenserna i Papis-Almansa 2016 till avhandlingar i ämnet mervärdesskatterätt i Sverige till att avse endast sådana avhandlingar om de var avfattade på engelska, det vill säga till avse Henkow 2008 och Rendahl 2009. Författaren, som ändå skrev en avhandling i mervärdesskatterätt vid ett universitet i Sverige, borde sålunda inte ha avhållit sig från att också hänvisa till avhandlingar på svenska. Professor Ben J.M. Terra, som var gästprofessor på författarens institution, det vill säga på Institutionen för handelsrätt vid Lunds universitet, var, tillsammans med docent Oskar Henkow vid samma institution, handledare vid arbetet med Papis-Almansa 2016. Professor Terra (från Amsterdams universitet) blev gästprofessor vid Ekonomihögskolan vid Lunds universitet långt innan arbetet

⁷² Jämför Rendahl 2009, s. 190 och 191.

med Papis-Almansa 2016 påbörjades 2011. Båda handledarna kunde således assistera vid svårigheter med svenskan vid arbetet med Papis-Almansa 2016.⁷³

2.5.3 Huvudspår 2 – Öberg 2001, Senyk 2018 och Ek 2019

2.5.3.1 Översiktlig redogörelse för min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

EU-rätten behandlades sparsamt i Öberg 2001, vilket jag nämnde också i Forssén 2020a.⁷⁴ I Öberg 2001 var metoden ”sedvanligt rättsdogmatisk”, och motiveringen till den sparsamma behandlingen av EU-rätten som rättskälla jämfört med ”de svenska rättskällorna” var att EG:s regelverk ansågs endast ge ”ramarna och måste fyllas ut med nationella regler”.⁷⁵ För det ställningstagandet hänvisades i Öberg 2001 till Westberg 1997.⁷⁶ Emellertid anför jag i Forssén 2020a att såväl Westberg 1997 som Westberg 1994 i stället borde ha inspirerat till mera EU-rätt i Öberg 2001.⁷⁷ Jag nämner i Forssén 2020a att Öberg 2001 är den enda avhandling i Sverige förutom mina egna som berör skattesubjektsfrågan, och att Öberg 2001 därvidlag gäller en fråga om hur en avgränsning ska ske mellan en konkursgäldenärs och ett konkursbos skattskyldighet för olika omsättningar.⁷⁸ Detta berörs i ML som ett av de särskilda fallen av skattskyldighet i 6 kap., vilket regleras av 3 § däri. Någon motsvarande reglering finns inte i mervärdesskattedirektivet. I likhet med frågan om skattskyldighet för moms i enkla bolag och partrederier, som också är ett av de särskilda fallen av skattskyldighet i 6 kap. ML, närmare bestämt enligt 2 § däri, borde EU-rätten inte heller ha behandlats sparsamt i Öberg 2001, utan avsaknaden av en motsvarande uttrycklig reglering i mervärdesskattedirektivet av skattesubjektsfrågan i 6 kap. 3 § ML borde ha manat till beaktande av mera EU-rätt.

⁷³ För ordnings skull får nämnas att professor Mutén, som jag nämner i närmast föregående avsnitt, professor Ben J.M. Terra och docent Oskar Henkow är samtliga avlidna. Jag har, som nämnts, haft nytta av professor Muténs alster, och så är givetvis fallet vid arbetet med Forssén 2011 och Forssén 2013 angående bl.a. *A Guide to the European VAT Directives*, av Ben J.M. Terra och Julie Kajus (IBFD Amsterdam), och Henkow 2008, oavsett den kritik som jag framlägger avseende momsforskningen i Sverige i denna artikel och i Forssén 2020a.

⁷⁴ Jämför Forssén 2020a, s. 738.

⁷⁵ Jämför Öberg 2001, s. 19. Jämför även Forssén 2020a, s. 738.

⁷⁶ Jämför Öberg 2001, s. 19 med hänvisning till Westberg 1997, s. 26. Jämför även Forssén 2020a, s. 738.

⁷⁷ Jämför Forssén 2020a, s. 738.

⁷⁸ Jämför Forssén 2020a, s. 738.

Valet av en rättsdogmatisk metod i Öberg 2001 utan någon kompletterande komparativ analys verkar ha baserats på en missriktad uppfattning om EU-rättens betydelse för ämnet. Författaren har tagit fasta på Westberg 1997 utan att testa vad som anförs däri. Jag hade också kunnat fastna på vad som anförs i Westberg 1997 om skattskyldighetsfrågan för enkla bolag, om jag inte, som jag beskriver ovan, hade gått vidare med komparationen med FML. I Öberg 2001 anförs inte att den rättsdogmatiska metoden är särskilt lämpliga för rättsvetenskapliga studier i ämnet mervärdesskatterätt, vilket skulle utgöra vad jag i Forssén 2020a och i denna artikel betecknar som en rent rättsdogmatisk metod. I stället har en rättsdogmatisk metod använts i Öberg 2001, vilken givetvis kan kallas sedvanlig. Det behöver inte i sig medföra en ”negativ tendens” för att metodvalet ska ge ett forskningsresultat som blir användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU beträffande implementeringsfrågan. Ett omfångsrikt material för tolkning och systematisering av gällande rätt enligt EU-rätten på momsområdet kan ge en ”positiv tendens”, även om rättsdogmatiken inte kompletteras med en komparativ analys. Emellertid är det just att EU-rätten behandlas sparsamt, och att så sker med en ogrundad motivering, som gör att en ”negativ tendens” beträffande användbarheten av Öberg 2001 avseende implementeringsfrågan uppkommer, enligt min uppfattning.

I Ek 2019 används den rättsdogmatiska metoden men med en medvetenhet om att den inte är att beteckna som särskilt lämpad för rättsvetenskapliga studier i ämnet mervärdesskatt, varför jag inte betecknar metoden i Ek 2019 som rent rättsdogmatisk. I Forssén 2020a har jag utläst metoden i Ek 2019 som sedvanligt rättsdogmatisk, genom att metoden däri beskrivs som ”traditionell” endast ”i den bemärkelsen att en rättsdogmatisk metod eller utgångspunkt inte är ovanlig i mervärdesskatterättsliga avhandlingar”.⁷⁹ I linje med vad jag nämner angående Öberg 2001 får jag också beträffande Ek 2019 anföra att ett omfångsrikt material för tolkning och systematisering av gällande rätt enligt EU-rätten på momsområdet kan ge en ”positiv tendens” beträffande användbarheten av forskningsresultatet för implementeringsfrågan, även om rättsdogmatiken inte kompletteras med en komparativ analys. Omfattningen i Ek 2019 betecknar jag som liten beträffande källor såsom förarbeten till ML, Skatteverkets skrivelser och ställningstaganden, material från IFRS (International Financial Reporting Standards) och domar från medlemsstaterna. I Ek 2019 är medvetenheten svag enligt min mening om att inte bara domar i EU-domstolen, utan även nationella prejudicerande domar från medlemsstaterna är betydelsefulla vid tolkning och tillämpning av EU-rätten på momsområdet. I Ek 2019 hänvisas nämligen endast till fem domar från Högsta förvalt-

⁷⁹ Jämför Forssén 2020a, s. 745 med hänvisning till Ek 2019, s. 33.

ningsdomstolen i Sverige.⁸⁰ Det begränsade materialet i avhandlingen gör således att jag anser att en ”negativ tendens” beträffande användbarheten av Ek 2019 avseende implementeringsfrågan uppkommer.

I Senyk 2018 anförs inte att en rättsdogmatisk metod är särskilt lämpad för rättsvetenskapliga studier i ämnet mervärdesskatt, och en komparativ metod har enbart fungerat som en inspiration.⁸¹ Sålunda betecknar jag tillämpad rättsdogmatisk metod i Senyk 2018 som sedvanligt rättsdogmatisk, i likhet med vad som anförs om tillämpad metod i Öberg 2001 och vad jag har utläst om tillämpad metod i Ek 2019. Jag anser dock att tillvägagångssättet i Öberg 2001 med att behandla EU-rätten sparsamt gör att Senyk 2018 mera liknar Ek 2019 beträffande tillvägagångssättet för att genomföra studien, varvid jag beaktar likheten mellan dem avseende omfånget av material för tolkning och systematisering av gällande rätt på momsområdet.

I Ek 2019 anförs att Senyk 2018 rör fördelningen av beskattningsrätten inom EU, och att analysen sker på ett översiktligt plan med syftet att ge ett helhetsintryck av den fördelningen.⁸² Även om Senyk 2018 tar upp frågor om placeringen av omsättningen när det gäller leveranser och unionsinterna förvärv, vilket nämns i Ek 2019,⁸³ är det så att det är i Ek 2019 som leveranser och unionsinterna förvärv i mervärdesskatterätten, i enlighet också med titeln på det verket, ges en studie ”i” mervärdesskatterätt. Jag anser att Senyk 2018 mera utgör en studie ”om” mervärdesskatterätten beträffande vilken medlemsstat som har beskattningsrätten avseende leveranser och unionsinterna förvärv. Enligt min uppfattning avser Senyk 2018, till skillnad från Ek 2019, inte implementeringsfrågan, utan mervärdesskatten berörs mera i ett nationalekonomiskt perspektiv i Senyk 2018. Därmed har jag inte något att invända mot att två avhandlingar med så liknande ämnen har disputerats med den närhet i tiden som är fallet. Senyk 2018 är enligt min mening ett prov utan värde när det gäller ämnet i fråga och frågan om förväntad användbarhet av forskningsresultatet för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU, om implementeringsfrågan avses därvidlag. Enligt min uppfattning är det en avhandling ”i” ämnet mervärdesskatterätt, och inte en avhandling ”om” mervärdesskatt, som bör

⁸⁰ Jämför även Forssén 2020a, s. 746 och 747.

⁸¹ Jämför Senyk 2018, s. 27 och 30, varav följer att en rättsdogmatisk metod (*legal dogmatic method*) tillämpas i avhandlingen och en komparativ metod (*comparative legal study*) har enbart tjänat som en inspiration för avhandlingen, genom vad som där nämns som en *micro-comparison*. Professor Ben J.M. Terra och docent Oskar Henkow var handledare på Senyk 2018, och professor Cécile Brokelind tog över efter docent Oskar Henkow.

⁸² Jämför Ek 2019, s. 22 och 23.

⁸³ Jämför Ek 2019, s. 22.

göras, när det gäller att åstadkomma ett forskningsresultat där en regelkonkurrens mellan mervärdesskattedirektivet och den nationella mervärdesskattlagstiftningen i en medlemsstat såsom Sverige kan identifieras och förslag till lösning presenteras. Jag anser därför att metodvalet i Senyk 2018 inte ger vare sig en ”positiv tendens” eller en ”negativ tendens” beträffande huruvida forskningsresultatet kan förväntas bli användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU avseende implementeringsfrågan, om momsfrågan i avhandlingen betraktas i ett nationalekonomiskt perspektiv. Emellertid markerar jag en ”negativ tendens” för Senyk 2018 i förevarande sammanhang på grund av att det däri inte anges att syftet är att göra en nationalekonomisk studie av moms angående leveranser och unionsinterna förvärv, och Senyk 2018, enligt vad jag nämner ovan, liknar Ek 2019 när det gäller den rättsdogmatiska metod som ändå anförs som tillvägagångssättet för studien i Senyk 2018.

2.5.3.2 Språkfrågan i förhållande till min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

Öberg 2001 och Ek 2019 är avfattade på svenska, medan Senyk 2018 är avfattad på engelska. Jag får nämna följande beträffande språkfrågan angående Senyk 2018.

Westberg 1994 anförs i samtliga av de tre avhandlingarna.⁸⁴ Det är den enda avhandlingen på svenska språket som anförs i Senyk 2018. Om Westberg 1994 hade utelämnats i Senyk 2018, skulle Senyk 2018, som en avhandling i Sverige om moms, ha visat på en ”negativ tendens” också i ett nationalekonomiskt perspektiv på frågan om fördelningen av beskattningsrätten i medlemsstaterna, eftersom Westberg 1994, med sitt nordiska och EG-rättsliga perspektiv, får anses betydelsefull för den frågan också i det nationalekonomiska perspektivet. Omfattningen i källförteckningen av internationella källor såsom OECD,⁸⁵ utöver EU-källorna, visar enligt min mening på att Senyk 2018 kunde ha haft ett uttalat nationalekonomiskt perspektiv på fördelningsfrågan, det vill säga att avhandlingen kunde ha skrivits som en avhandling ”om” mervärdesskatt därvidlag. I det perspektivet kan enligt min uppfattning en avhandling ”om” moms i Sverige avfattad på engelska språket fungera tämligen väl, eftersom betydelsen av att använda det egna språket vid tolkningen av domar från EU-domstolen därvidlag inte blir lika avgörande för exakthet som beträffande en avhandling i Sverige ”i” ämnet moms.

⁸⁴ Jämför litteraturförteckningarna i dessa: Öberg 2001, s. 293, Senyk 2018, s. 379 och Ek 2019, s. 315.

⁸⁵ Jämför Senyk 2018, s. 359–362.

En svenskspråkig forskare i Sverige bör dock vara försiktig med att lämna svenskan för engelskan också vid avfattande av en avhandling ”om” moms. Det är min inställning, även om jag skriver i första hand på engelska i ett ämne ”om” skatt där aspekter utifrån sociologi och nationalekonomi kan anföras, nämligen *fiscal sociology* (skattesociologi).⁸⁶ Det forskningsprojektet startade jag 2015 vid Örebro universitet (JPS), där jag utgjorde en extern resurs i Research Team Tax Law åren 2015 till 2017. Projektet avsåg och avser, om jag ges möjlighet att fortsätta med det, användningen av skattemedel, och jag har som en förstudie författat böckerna ”The Entrepreneur and the Making of Tax Laws – A Swedish Experience of the EU law” och ”Law and Language on The Making of Tax Laws and Words and context – with Legal Semiotics”, vilka båda uppdaterades i fjärde upplagorna i november 2019.⁸⁷

2.5.4 Huvudspår 2 – Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020

2.5.4.1 Översiktlig redogörelse för min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

Beträffande tillämpningen av en rättsdogmatisk metod för rättsvetenskapliga studier i mervärdesskatterätten jämför jag Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020 med Ek 2019, och betecknar metoden som rent rättsdogmatisk i Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020 jämfört med en sedvanlig rättsdogmatisk metod som används i Ek 2019. I enlighet med vad jag anför ovan om skillnader mellan å ena sidan Ek 2019 å ena sidan och å andra sidan Öberg 2001 och Senyk 2018 ligger Ek 2019 närmare Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020 än vad de båda andra avhandlingarna gör i metodologiskt hänseende. Jag noterar för sammanhanget att professor Ben J.M. Terra, som var handledare för Papis-Almansa 2016 och Senyk 2018, var huvudhandledare för Henkow 2008, där professor Claes Norberg var biträdande handledare, samt att professor Eleonor Kristoffersson var huvudhandledare för Lindgren Zucchini 2020.

Beträffande metodfrågan i Ek 2019, Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2019 har jag anført att medvetenheten däri är svag angående att nationella prejudicerande domar från medlemsstaterna, och inte enbart domar från EU-domstolen, har betydelse för tolkning och tillämpning av EU-rätten. Jag anför dock att Ek 2019

⁸⁶ Jämför min uppsats i ämnet, *The Entrepreneur and the Making of Tax Laws: An introduction of a new branch of Fiscal Sociology*, som finns tillgänglig i fulltext på www.forssen.com.

⁸⁷ Båda böckerna finns tillgängliga i fulltext på www.forssen.com.

skiljer sig från Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020 dels genom att inte anföra att en rättsdogmatisk metod är särskilt lämpad för analysen av mervärdes-skatte-rätten, dels genom att referera till ett bredare material för tolkning och systematisering av gällande rätt på momsområdet. Sålunda har jag inte betecknat den rättsdogmatiska metod som används i Ek 2019 som rent rättsdogmatisk.⁸⁸

I Forssén 2020a konkluderade jag i avsnitt 5.2 att risken med att tillämpa vad jag betecknar som en rent rättsdogmatisk metod, det vill säga att vid metodvalet i momsforskningen utgå från att rättsdogmatiken skulle vara särskilt lämpad såsom anförs i Henkow 2008 eller något som kan väljas reservationslöst såsom sker i Lindgren Zucchini 2020,⁸⁹ är att forskningen till slut innebär att mervärdes-skatte-rätten inte längre behandlas som ett rättsvetenskapligt ämne i Sverige.⁹⁰ Jag anförde att den rättsdogmatiska metoden bör utvecklas, oavsett om den kombineras med en komparativ metod eller med empiriska undersökningar.⁹¹ Jag har anfört detta också i Forssén 2021a, där jag visar på att metodvalet i Lindgren Zucchini 2020 har lett till avgränsningar som omöjliggör en problematisering av ämnet, sammansatta transaktioner i momshänseende, genom att avdragsrätten inte berörs. Därmed avgränsar författaren bort ett av de kriterier som ingår i vad som utgör mervärdesskatteprincipen enligt artikel 1.2 i mervärdesskattedirektivet, nämligen att däri ska ingå en i princip generell avdragsrätt. Annars är det inte fråga om vad som förstås med moms enligt EU-rätten som undersöks, utan om en brutto-omsättningsskatt (punktskatt), vilket således också bör beaktas av den som gör en komparativ analys och därvidlag använder sig av tredjeländer som jämförelse-underlag.⁹²

Jag avfärdar inte rättsdogmatiken som metod för forskningen i mervärdes-skatte-rätt, men anför att om rättsdogmatiken inte kompletteras med en komparativ

⁸⁸ Jämför Forssén 2020a, s. 747.

⁸⁹ Jämför Henkow 2008, s. 13 och Lindgren Zucchini 2020, avsnitt 2.2 med rubriken *Legal dogmatics*. Jämför även Forssén 2020a, s. 743 med dessa hänvisningar, och där jag anger att det i Henkow 2008 (s. 13) anförs, till stöd för tillämpningen av ”a traditional method of juris prudence”, att momssystem världen över liknar varandra, varför en rent teknisk jämförelse skulle vara särskilt lämpad för mervärdes-skatt. Detta stämmer inte. I stället bör beträffande tredjeländer som har ett VAT- eller GST-system noga undersökas om det motsvarar moms enligt EU-rätten, när sådant land berörs i momsforskningen i Sverige. Jämför avsnitt 2.5.2.1, Forssén 2020a, s. 739 och 740 och Forssén 2011, s. 279–287 samt Forssén 2021a, s. 30 och 31 och Björn Forssén, Momsforskningen i Sverige – vart är den på väg? Del 1, Tidningen Balans fördjupningsbilaga nr 2/2021 s. 22–28, 26 och 27 (Forssén 2021b). Forssén 2021b finns tillgänglig i fulltext på www.tidningenbalans.se och på www.forssen.com.

⁹⁰ Jämför Forssén 2020a, s. 750.

⁹¹ Jämför Forssén 2020a, s. 751.

⁹² Jämför Forssén 2021a, s. 30 samt även Forssén 2020a, s. 720, 740, 744 och 745 och Forssén 2021b, s. 26–28.

metod, där minst en EU-medlemsstat ingår i jämförelseunderlaget, bör den utvecklas mera för att öka sannolikheten att forskningsresultaten blir användbara avseende implementeringsfrågan. Därvidlag hänvisar jag i Forssén 2020a till en av mina tidigare i artiklar i JFT, där jag beträffande just sammansatta transaktioner på momsområdet anför att en rättsdogmatisk studie i det hänseendet bör kompletteras med en analys baserad på juridisk semiotik.⁹³ Jag har dessutom skrivit en bok där jag beskriver hur ett verktyg (modell) kan utvecklas till stöd för en metod som tillämpas vid analys av sammansatta transaktioner i momshänseende i forskningen eller exempelvis i en skatteprocess.⁹⁴

2.5.4.2 Språkfrågan i förhållande till min uppfattning om tendenserna i de aktuella avhandlingarna för forskningsresultatet avseende implementeringsfrågan

Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020 är avfattade på engelska, och jag får nämna följande beträffande språkfrågan angående de båda avhandlingarna.

Genomgången ovan angående mål C-216/97, Gregg, visar att även om rättgångsspråket var engelska krävdes att även det egna språket svenska och franska språket beaktades. Det var den franska språkversionen av domen, vilken förordas av professor Ulf Bernitz och Leo Mulders för att uppnå exakthet vid tolkning av oklara EU-domar, som gjorde att jag kunde bedöma att frågan om uppbörderna av moms bör sättas framför frågan om debiteringen av moms, när det gäller upprätthållandet av principen om en neutral moms enligt EU-rätten. Detta visar enligt min uppfattning på faran av att överbetona engelskans betydelse för en avhandling i ämnet mervärdesskatt, såsom sker i Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020. Lindgren Zucchini 2020 är en avhandling i mervärdesskatterätt genomförd i moms-forskningen i Sverige, och det är enligt min uppfattning en avsevärd brist att den inte innehåller något i den löpande texten på svenska språket. Den enda moms-avhandlingen på svenska språket som nämns i litteraturförteckningen är Ek 2019 –

⁹³ Jämför Forssén 2020a, s. 752 och hänvisning där till s. 320 i Björn Forssén, Juridisk semiotik och tecken på skattebrott i den artistiska miljön. JFT 5/2018 s. 307–328 (Forssén 2018). Forssén 2018 finns tillgänglig i fulltext på www.forssen.com. Jämför samma hänvisning till Forssén 2018 i Forssén 2021a, s. 32. Om ett tredjeländ ska ingå i en komparativ analys, föreslår jag att ett Efta-land väljs, bland annat eftersom dessa är exempel på tredjeländer som har momssystem i en EU-rättslig mening (jfr Forssén 2011, s. 283 och även ovan avsnitt 1).

⁹⁴ Jämför Björn Forssén, Vara och tjänst vid sammansatta transaktioner – tolkning och tillämpning enligt mervärdesskattelagen och EU:s mervärdesskattedirektiv. Utgiven på eget förlag 2020 (Forssén 2020c). I Forssén 2020c skapar jag i kapitel 3 ett verktyg för de fallstudier av sammansatta transaktioner som jag gör i kapitel 4. Forssén 2020c finns (sedan den 23 augusti 2020) tillgänglig i fulltext på www.forssen.com.

ej även exempelvis huvudhandledarens Alhager 2001⁹⁵. Lindgren Zucchini 2020 domineras av engelskan, och varken franskan eller den egna svenskan används för tolkning av oklara EU-domar. Leo Mulders varnar därvidlag för det riskabla i att enbart hålla sig till ett språk vid noggrann läsning – ”close reading” – av EU-domar,⁹⁶ vilket jag anser mig också visa på genom min språkliga analys av målet Gregg. Forskaren ska självständigt tolka EU-domar etcetera, varför det i sig inte gagnar kvaliteten på analysen i Lindgren Zucchini 2020 att författaren har fått hjälp med att förhöja språket i avhandlingen.⁹⁷

Vad som är ännu viktigare är dock att tillämpningen av vad jag betecknar som en rent rättsdogmatisk metod, såsom sker i Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020, riskerar att leda till att forskningen till slut innebär att mervärdesskatterätten inte längre behandlas som ett rättsvetenskapligt ämne i Sverige. Det kan aldrig vägas upp av att avhandlingarna avfattas på engelska språket. En utveckling där engelskan utan grundad anledning hålls före svenska språket inom moms-forskningen i Sverige bör motverkas av universitet och högskolor.⁹⁸

2.6 Konklusioner

Genomgången i avsnitten 2.5.1–2.5.4.2 av valet mellan svenska språket och engelska språket för avfattandet av nämnda avhandlingar i förhållande till en ”positiv tendens” eller en ”negativ tendens” för forskningsresultatet vid olika metodval stöder min uppfattning att engelska språket används – medvetet eller omedvetet – i momsforskningen i Sverige för att väga upp ett forskningsresultat som kan bli negativt för implementeringsfrågan på grund av metodvalet. Detta inverkar menligt på genomförandet av EU-projektet i Sverige, då tillvägagångssättet i momsforskningen i Sverige medför att forskningsresultaten inte blir använd-

⁹⁵ Jämför Lindgren Zucchini 2020, s. 269–277.

⁹⁶ Jämför Mulders 2010, s. 58. Jämför även Forssén 2021a, s. 33.

⁹⁷ Jämför *Acknowledgements*, där författaren riktar ett särskilt tack till en Louise Ratford ”for her work in enhancing the language of this thesis”, dvs. ett tack för hjälpen med att förhöja engelskan i Lindgren Zucchini 2020.

⁹⁸ För övrigt noterar jag att i litteraturförteckningen i Lindgren Zucchini 2020 hänvisas liksom i Papis-Almansa 2016 till Henkow 2008 och Rendahl 2009 (jfr avsnitt 2.5.2.2), och till Papis-Almansa 2016, medan däremot Senyk 2018 – också den en momsavhandling i Sverige på engelska – utelämnas, i likhet med vad som är fallet i Lindgren Zucchini 2020 beträffande andra momsavhandlingar i Sverige på svenska språket än Ek 2019. Att Ek 2019, som rättskälla, hålls före Senyk 2018 i Lindgren Zucchini 2020 är betänkligt särskilt då ämnet är liknande i de båda avhandlingarna och anslaget är bredare i Senyk 2018 än i Ek 2019 (jfr avsnitt 2.5.3.1).

bara för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU, när det gäller frågan om en framgångsrik implementering av EU-rätten på momsområdet och i första hand av EU:s mervärdesskattedirektiv. Förhållandet ger också negativa återverkningar i förhållande till övriga medlemsstater.

I tabellerna nedan redogör jag för de båda metodologiska huvudspåren enligt Forssén 2020a och denna artikel avseende berörda avhandlingar, och om en ”positiv tendens” eller ”negativ tendens” kan anses föreligga för förväntat forskningsresultat avseende implementeringsfrågan och huruvida avhandlingen är avfattad på svenska eller engelska språket.

Tabell – huvudspår 1

Avhandling	Metod	Tendens	Språk
Westberg 1994	Komparativ	Positiv	Svenska
Alhager 2001	Rättsdogmatisk kompletterad med komparativ	Positiv	Svenska
Rendahl 2009	Komparativ	Negativ	Engelska
Sonnerby 2010	Rättsdogmatisk kompletterad med komparativ	Positiv	Svenska
Forssén 2011	Rättsdogmatisk kompletterad med komparativ	Positiv	Svenska
Forssén 2013	Rättsdogmatisk kompletterad med komparativ	Positiv	Svenska
Papis-Almansa 2016	Rättsdogmatisk kompletterad med komparativ	Negativ	Engelska

Tabell – huvudspår 2

Avhandling	Metod	Tendens	Språk
Öberg 2001	Sedvanligt rättsdogmatisk*	Negativ	Svenska
Henkow 2008	Rent rättsdogmatisk**	Negativ	Engelska
Senyk 2018	Sedvanligt rättsdogmatisk*	Negativ	Engelska
Ek 2019	Sedvanligt rättsdogmatisk*	Negativ	Svenska
Lindgren Zucchini 2020	Rent rättsdogmatisk**	Negativ	Engelska

* [I Öberg 2001 uttalas att en sedvanligt rättsdogmatisk metod tillämpas, och i Senyk 2018 och Ek 2019 utläser jag att tillämpad rättsdogmatisk metod också är att uppfatta som en – i skatterättsforskningen i Sverige – sedvanlig sådan (jfr avsnitt 2.5.3.1).]

** [Beteckningen rent rättsdogmatisk metod använde jag första gången i Forssén 2020a.]

I *huvudspår 1* uppvisar samtliga avhandlingar avfattade på svenska språket en ”positiv tendens”, och metoden i dessa fall är komparativ eller rättsdogmatisk kompletterad med en komparativ metod. Rendahl 2009 är avfattad på engelska och metoden är komparativ. Det som ger en ”negativ tendens” är att avhandlingen uppvisar en ”negativ tendens” på grund av att den saknar ett internt perspektiv på EU-rätten på momsområdet beträffande den komparativa analysen,⁹⁹ till skillnad från avhandlingarna som är avfattade på svenska. I Papis-Almansa 2016, som är avfattad på engelska, är metoden rättsdogmatisk kompletterad med en komparativ metod. Emellertid anser jag att den avhandlingen också uppvisar en ”negativ tendens” när det gäller sannolikheten för att forskningsresultatet ska bli användbart för lagstiftarna och rättstillämparna inom EU beträffande implementeringsfrågan, vilket jag baserar på att EU:s regelverk på momsområdet ges ett externt – och inte ett internt – perspektiv även i Papis-Almansa 2016 beträffande det komparativa inslaget i tillämpad metod.¹⁰⁰ Marta Papis-Almansa har inte svenska som modersmål, men det borde inte ha begränsat referenserna i Papis-Almansa 2016 till att avse endast de momsavhandlingar i Sverige som dåför tiden var avfattade på engelska språket, det vill säga Henkow 2008 och Rendahl 2009.¹⁰¹ Något liknande tillvägagångssätt som jag beskriver som klarläggande vid tolkning av oklara EU-domar, med användning av fler än ett officiellt språk inom EU,¹⁰² används inte heller i Rendahl 2009 eller Papis-Almansa 2016, utan öppenheten gentemot andra språk än engelskan i övrigt betecknar jag som svag i de båda avhandlingarna.¹⁰³ Min bedömning av språkfrågan i samband med avhandlingarna i huvudspår 1 är sålunda att engelska språket används i momsforskningen i Sverige – medvetet eller omedvetet – för att väga upp ett forskningsresultat som kan förväntas bli negativt för implementeringsfrågan på grund av brister vid metodialet.

I *huvudspår 2* är det också tämligen tydligt beträffande språkfrågan att engelska språket används – medvetet eller omedvetet – för att väga upp ett sannolikt negativt forskningsresultat för implementeringsfrågan på grund av brister vid metodialet. Angående de sedvanligt rättsdogmatiska avhandlingarna är Öberg 2001 och Ek 2019 avfattade på svenska, medan Senyk 2018 är avfattad på engelska. Jag har markerat ”negativ tendens” för forskningsresultatets användbarhet för implementeringsfrågan för dessa, men Öberg 2001 på svenska och Senyk 2018 på engelska

⁹⁹ Jämför avsnitt 2.5.2.1.

¹⁰⁰ Jämför avsnitt 2.5.2.1.

¹⁰¹ Jämför avsnitt 2.5.2.2.

¹⁰² Jämför avsnitten 2.5.1.2 och 2.5.4.2.

¹⁰³ Jämför avsnitt 2.5.2.2.

tar ut varandra beträffande språkfrågan. Valet av en rättsdogmatisk metod utan någon kompletterande komparativ analys i Öberg 2001 verkar ha baserats på en missriktad uppfattning om EU-rättens betydelse för ämnet däri, och implementeringsfrågan berörs inte i Senyk 2018, utan mervärdesskatten berörs mera i ett nationalekonomiskt perspektiv däri.¹⁰⁴ Fastän Senyk 2018 tar upp frågor om placeringen av omsättningen när det gäller leveranser och unionsinterna förvärv, är det i Ek 2019 som leveranser och unionsinterna förvärv i mervärdesskatterätten ges en studie ”i” mervärdesskatterätt. Det är det begränsade materialet däri som gör att jag anser att en ”negativ tendens” uppkommer för användbarheten av Ek 2019 avseende implementeringsfrågan. Senyk 2018 utgör mera en studie ”om” mervärdesskatterätten beträffande vilken medlemsstat som har beskattningsrätten avseende leveranser och unionsinterna förvärv, och har mera karaktären av en handledning än en avhandling där implementeringsfrågan behandlas beträffande sådana transaktioner eller så bör Senyk 2018 ses som en avhandling om moms i ett nationalekonomiskt perspektiv. I det sistnämnda perspektivet kunde det ha varit mera befogat att avfatta Senyk 2018 på engelska än om avhandlingen ska uppfattas som en studie ”i” mervärdesskatterätt beträffande fördelningen av beskattningsrätten.¹⁰⁵

Det är dock beträffande tillämpningen av vad jag betecknar som en rent rättsdogmatisk metod i Henkow 2008 och Lindgren Zucchini 2020 som det blir tydligast i huvudspår 2 att engelska språket används – medvetet eller omedvetet – för att väga upp ett forskningsresultat för implementeringsfrågan som kan förväntas bli negativt på grund av brister vid metodvalet. I avsnitten 2.5.1–2.5.4.2 visar jag att en rent rättsdogmatisk metod riskerar att leda till att forskningen i mervärdesskatterätten inte längre behandlas som ett rättsvetenskapligt ämne. Det kan aldrig vägas upp av att avhandlingarna avfattas på engelska, varför jag anser att en utveckling där engelskan hålls före svenska språket i momsforskningen i Sverige bör motverkas av universitet och högskolor. Detta framför allt vid en fortsatt acceptans av att rättsdogmatiken skulle vara något som metodologiskt är särskilt lämpat för rättsvetenskapliga studier i ämnet mervärdesskatterätt, det vill säga om vad jag benämner en rent rättsdogmatisk metod visar sig bli återkommande inom forskningen i mervärdesskatterätt i Sverige.

¹⁰⁴ Jämför avsnitt 2.5.3.1.

¹⁰⁵ Jämför avsnitten 2.5.3.1 och 2.5.3.2.

3 Svenska språkets ställning inom EU – förarbetena till lagen med anledning av Sveriges anslutning till EU 1995 respektive språklagen i Sverige 2009

Jag avslutar med att kommentera enligt nedan vad som anförs beträffande svenska språkets ställning inom EU enligt förarbetena till lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till EU 1995 respektive enligt språklagen (2009:600).

I förarbetena till lagen med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen (kallas också anslutningslagen eller EU-lagen) anges i avsnitt 19.4 ("Svenska språkets ställning i EU") att "det svenska språket får i EU en starkare ställning än i någon annan utomnordisk organisation. Det blir ett av unionens officiella språk, vilket inte bara betyder att alla rättsakter och officiella dokument måste finnas i en svensk version, utan också att skriftväxling och muntliga kommunikationer i officiella sammanhang får ske på svenska". Mot bakgrund av att svenskan som ett av de mindre språken naturligen i praktiken är svagare än de språk som talas av ett större antal människor, ansåg lagstiftaren det "angeläget att det svenska språket aktivt utnyttjas i umgänget med EU:s institutioner så att rätten att använda det egna språket hålls levande".¹⁰⁶ I Forssén 2011 nämner jag också att det av 4 § i språklagen, som trädde i kraft den 1 juli 2009, anges att svenska är huvudspråk i Sverige, varvid jag också noterade att det av 13 § andra stycket i språklagen följer att svenskans ställning som officiellt språk i EU ska värnas.¹⁰⁷

Sålunda är det enligt min mening inte förenligt med arbetet med EU-projektet att förminska svenska språkets ställning i momsforskningen i Sverige, genom att fortsätta att hålla engelskan före svenskan såsom jag anser är fallet med stöd av min genomgång av språkfrågan i den forskningen. Av 5 § i språklagen är svenskan som huvudspråk samhällets gemensamma språk, vilket alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden. Enligt 6 § i språklagen har det allmänna ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas. Det innebär enligt min mening att det allmänna inte ska tilldela medel till forskning där svenska språket hålls efter engelskan, varför alla sådana tendenser inom momsforskningen i Sverige bör motverkas av universitet och högskolor.

Jag argumenterar i denna artikel för att det nordiska bör lyftas i momsforskningen i Sverige, och att det inte bara gäller nordiska språk, utan också finskan. Det stöds inte bara av min genomgång ovan av språkfrågan, utan också av att språklagen föreskriver i 8 § att "det allmänna har ett särskilt ansvar för att

¹⁰⁶ Jämför prop. 1994/95:19 (Sveriges medlemskap i Europeiska unionen) Del 1, s. 233 och 234.

¹⁰⁷ Jämför Forssén 2011, s. 69.

skydda och främja de nationella minoritetsspråken”. Finska är inte bara ett av EU:s officiella språk, jämte bland annat svenskan, utan finskan har dessutom enligt 7 § i språklagen ställning som minoritetsspråk i Sverige, jämte språken jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska, vilka dock inte är officiella språk inom EU.